2016-9 i 10-RE

CAUSA 2016-9 i 10-RE
(Dominici i Rodenas Agudo c/ Principat d'Andorra)

Números de registre: 120-2016 i 121-2016. Recursos d'empara

Sentència del 9 de maig del 2016

BOPA núm. 32, del 25 de maig del 2016

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atesos els escrits presentats i registrats al Tribunal Constitucional, l'11 de març del 2016, per les representacions processals respectives dels Srs. Fabrizio Dominici i Eulogio Rodenas Agudo, mitjançant els quals interposen sengles recursos d'empara contra l'aute del 12 de febrer del 2016, dictat per la Batllia de Guàrdia, i contra l'aute del 19 de febrer del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts, en el marc del procediment urgent i preferent, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9.1 de la Constitució, i, atès que demanen al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que anul·li les resolucions impugnades, així com tota la causa registrada amb el núm. 0000059/2016 i que ordeni, per consegüent, la posada en llibertat dels dos recurrents;

Vista la Constitució, especialment els articles 9, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 15 de març del 2016, que va acumular les causes en una de sola i que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2016-9 i 10-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, l'1 d'abril del 2016, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Juan Antonio Ortega Díaz-Ambrona;

Antecedents

Primer

El 6 de febrer del 2016, el Sr. Eulogio Rodenas Agudo va presentar davant el Servei de Policia una denúncia en relació amb la sostracció del vehicle de lloguer amb el qual s'havia desplaçat a Andorra des d'Espanya.

Els agents de policia van considerar que el contingut d'aquesta denúncia era sospitosa i van iniciar un seguiment del denunciant. Quan aquest va pujar en un vehicle conduït per una altra persona, el van seguir fins a la frontera, on va ser aturat i es van controlar les identitats dels dos ocupants del vehicle. Seguidament, van ser detinguts, emmanillats i traslladats al despatx central del Servei de Policia.

Segons el parer dels detinguts no se'ls va informar dels motius pels quals eren sospitosos, de les raons de la seva detenció, ni se'ls hi va comunicar els seus drets processals, ni el dret a poder designar un advocat o a tenir l'assistència lletrada de l'advocat de guàrdia. Tanmateix, el Sr. Fabrizio Dominici hauria efectuat en aquell moment una sèrie de manifestacions, de forma espontània, que donarien a entendre que el Sr. Eulogio Rodenas Agudo hauria pogut cometre un delicte de simulació.

Segon

Posats a disposició judicial, el 7 de febrer del 2016, la Batllia va dictar un aute en què declarava el Sr. Eulogio Rodenas Agudo processat com a presumpte responsable penal del delicte major d'associació il·lícita i del delicte menor de simulació de delicte; el Sr. Fabrizio Dominici va ser declarat processat pel delicte major d'associació il·lícita. En ambdós casos es va acordar la presó provisional dels processats.

Aquest aute considera que els processats formen part d'una organització criminal dedicada a sostreure vehicles de lloguer. La seva manera d'actuar consistiria en llogar vehicles i justificar després el seu no retorn amb una denúncia de robatori. Després d'uns dies es vendrien els vehicles per internet. Es tractaria d'una organització estructurada que operaria a Espanya i a Itàlia.

Tercer

Tant la representació processal del Sr. Fabrizio Dominici, com la del Sr. Eulogio Rodenas Agudo van sol·licitar la incoació d'un procediment d'*habeas corpus* per tal com van considerar que no s'havien respectat les formalitats i els requisits legals en el moment de la detenció, cosa que comportaria que la seva situació de detenció fos il·legal, de conformitat amb les disposicions de l'article 5 de la Llei transitòria de procediments judicials.

Es va retreure igualment al Servei de Policia haver facilitat únicament una còpia de l'expedient, fet que va complicar la tasca de dos advocats a l'hora de revisar les actuacions i va entorpir d'aquesta

manera la defensa dels seus representats.

Quart

El 12 de febrer del 2016, la Batllia de Guàrdia va dictar un aute en què desestima les pretensions de les parts recurrents.

La batlle de guàrdia precisa que el trasllat a les dependències policials es produeix de forma conseqüent a les actuacions anteriors, emparades en les funcions que els agents de policia tenen legalment atribuïdes. De fet, no es discuteix la legitimació del control, ni dels trasllats, sinó que aquests trasllats es produeixen amb els dos subjectes emmanillats. La privació de llibertat formal al·legada pels demandants no pot ser qualificada d'il·legal, ja que existint una legitimació en el control dels subjectes aquest trasllat s'ha d'efectuar amb mesures de seguretat i l'ús de les manilles no és un mitjà de control desproporcionat, ni injustificat per a aquesta finalitat.

La batlle de guàrdia precisa que el control a la frontera es va produir a les 13.05 h i la comunicació de drets processals per a un d'ells a les 14.28 h i per a l'altre a les 14.37 h del mateix dia, per tant, el temps en què van estar a disposició del Servei de Policia, de forma prèvia a la seva detenció, és raonable i en cap cas excessiu. Afegeix que, doncs, en el moment de la seva detenció van ser degudament informats dels seus drets.

Cinquè

Les representacions processals respectives dels processats van interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió de la Batllia de Guàrdia, i, el 19 de febrer del 2016, el Tribunal de Corts va acordar, mitjançant aute, desestimar els recursos d'apel·lació i confirmar la decisió de la Batllia de Guàrdia.

Sisè

L'11 de març del 2016, les representacions processals respectives dels Srs. Fabrizio Dominici i Eulogio Rodenas Agudo van interposar sengles recursos d'empara contra l'aute del 12 de febrer del 2016, dictat per la Batllia de Guàrdia, i contra l'aute del 19 de febrer del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts, en el marc del procediment urgent i preferent, per una presumpta vulneració del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9.1 de la Constitució.

En aquests escrits, els recurrents manifesten de manera coincident que van ser detinguts a la frontera del riu Runer, en primer lloc, sense existir la concurrència de cap dels supòsits previstos a l'article 27 del Codi de procediment penal i, en segon lloc, sense respectar les formalitats i els requisits previstos als articles 24 i 25 del Codi esmentat.

En el cas del Sr. Eulogio Rodenas Agudo s'afegeix que el seguiment del qual va ser objecte va ser arbitrari, perquè en l'expedient no es precisen els motius que van dur a aquesta decisió. I destaca que aquest darrer any, s'havien produït furts similars de vehicles.

En qualsevol cas, després de demanar la seva identificació, es va realitzar un escorcoll personal i del vehicle, es van dipositar els seus efectes personals en bosses policials precintades, se'ls va

incomunicar, se'ls va interrogar, emmanillar i traslladar, un a un, amb un vehicle oficial al despatx central del Servei de Policia, on se'ls va ubicar en l'espai de seguretat destinat als detinguts. Per consegüent, la detenció es va efectuar a la frontera esmentada, ja que a partir d'aquell moment no podien actuar de manera lliure i voluntària.

No es qüestiona que dins les potestats dels agents del Servei de Policia es troba la prevenció i la investigació d'actes delictius, però cal tenir en compte que la detenció és una mesura de caràcter personal i provisional consistent en la limitació del dret a la llibertat d'una persona, mesura que, conseqüentment, ha d'adoptar-se únicament quan les finalitats perseguides no es puguin aconseguir amb mesures menys restrictives de privació de llibertat.

Els recurrents també coincideixen en considerar que els agents del Servei de Policia haguessin pogut actuar de manera diferent, realitzant primer les diligències i verificacions escaients mentre els sospitosos esperaven a la frontera. Discrepen de la qualificació de la detenció preventiva emprada pel Tribunal de Corts. Es va tractar d'una detenció completa però sense que les persones afectades fossin informades dels motius de la seva detenció, ni dels seus drets processals. En aquest sentit, se cita jurisprudència del Tribunal Constitucional i del Tribunal Europeu dels Drets Humans relativa a la importància cabdal d'informar el detingut de les raons de la seva detenció, formalisme que no es pot obviar encara que s'intueixi que aquest pugui suposar o conèixer aquestes raons.

Així mateix, s'al·lega que la petició d'habeas corpus no es va efectuar en el moment de la posada a disposició judicial dels encausats, sinó en el moment en què els lletrats van poder revisar de manera detallada les detencions i les seves irregularitats.

Per acabar, demanen al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que anul·li les resolucions impugnades, així com tota la causa registrada amb el núm. 0000059/2016 i que ordeni, per consegüent, la posada en llibertat immediata dels dos recurrents.

Amb caràcter urgent, d'acord amb l'article 88 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, es demana la suspensió dels efectes de les resolucions objecte de recurs i se sol·licita amb caràcter previ a la decisió de l'admissió a tràmit d'aquest recurs que s'acordi la llibertat dels recurrents.

Setè

El 15 de març del 2016, el Tribunal Constitucional va acumular els recursos d'empara presentats per les representacions processals respectives dels recurrents, va admetre a tràmit el recurs d'empara 2016-9 i 10-RE, sense efectes suspensius, i va trametre la causa al Ministeri Fiscal per tal que presentés les al·legacions escaients.

Vuitè

L'1 d'abril del 2016, el Ministeri Fiscal va presentar un escrit d'al·legacions mitjançant el qual manifesta que no comparteix cap de les al·legacions adduïdes pels recurrents, els quals no es troben en cap dels supòsits de detenció il·legal taxativament previstos a l'article 6 de la Llei transitòria de procediments judicials i atès que les seves detencions i posteriors posades a disposició judicial es van efectuar amb el respecte de totes les garanties legals i processals.

Retreu als recurrents haver endegat el procediment 4 dies després del processament i del seu ingrés en presó preventiva, legítimament acordats per l'autoritat judicial competent en funcions de guàrdia.

El Ministeri Fiscal coincideix amb els òrgans judicials en considerar que els recurrents van ser adequadament controlats i posteriorment detinguts en emmarcar-se la seva situació en el supòsit de l'article 27.1 e) del Codi de procediment penal, ja que eren persones contra les quals hi havia motius per creure que havien participat en la comissió d'un delicte com es desprèn del contingut de les actuacions.

El Ministeri Fiscal relata els fets i substancialment considera que els recurrents van ser traslladats, amb les degudes garanties de seguretat per ells mateixos i pels agents intervinents, al despatx central a fi d'efectuar les verificacions necessàries de comprovació i on, en la seva qualitat de detinguts, van ser efectuades totes les diligències prescrites pels articles 24 i següents del Codi de procediment penal (les quals consten degudament documentades i signades pels recurrents en l'informe tramés en el moment de la seva posada a disposició judicial, confirmant-se les sospites dels agents per la declaració espontània del Sr. Fabrizio Dominici.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional la desestimació de les demandes d'empara formulades pels recurrents respectius, ja que no s'ha vulnerat cap dels drets fonamentals esgrimits.

Novè

El 18 d'abril del 2015, el Ministeri Fiscal, el 19 d'abril del mateix any, la representació processal del Sr. Fabrizio Dominici, i, el 22 d'abril també del mateix any, la representació processal del Sr. Eulogio Rodenas Agudo, van presentar els seus escrits de conclusions en què reprodueixen les al·legacions i els arguments continguts en els seus escrits anteriors.

Fonaments jurídics

Primer

L'article 9.1 de la Constitució estableix que totes les persones tenen dret a la llibertat i a la seguretat i només en poden ser privades per les causes i d'acord amb els procediments establerts a la Constitució i les lleis.

En l'apartat 2 s'especifica que la detenció governativa només podrà durar el temps necessari per dur a terme les indagacions tendents a l'esclariment del cas.

I, l'apartat 3, sempre d'aquest mateix article, preveu que la llei establirà un procediment perquè el detingut pugui acudir a un òrgan judicial a fi que aquest es pronunciï sobre la legalitat de la seva detenció.

En aquesta causa acumulada els recurrents, interceptats i detinguts quan estaven a punt de sortir d'Andorra, el 6 de febrer del 2016, invoquen el procediment d'*habeas corpus* i sol·liciten la seva aplicació al cas en data 11 de febrer del 2016. En aquesta darrera data, la Batllia de Guàrdia Penal ja s'havia pronunciat sobre la seva situació i sobre la seva imputació, ja que l'aute de processament i de presó provisional es va dictar el 7 de febrer del 2016.

En el seu origen l'*habeas corpus* estava concebut com una institució per evitar detencions arbitràries, en via de fet o a esquenes dels jutges, i la seva finalitat era la de posar al detingut a disposició judicial per tal que s'acordés allò que fos procedent amb totes les garanties. Des d'aquest punt de vista s'ha de desestimar la petició d'*habeas corpus*, ja que quan es va sol·licitar ambdós detinguts ja havien estat posats a disposició de la batlle, la qual després d'escoltar-los va acordar el seu processament i el seu empresonament de manera preventiva. Efectivament, el 7 de febrer, la Batllia de Guàrdia havia acordat el processament dels Srs. Fabrizio Dominici i Eulogio Rodenas Agudo per pertinença a una organització criminal dedicada a la sostracció i venda de vehicles de lloguer. Juntament amb el processament es va decretar també la presó provisional.

Segon

Aclarit això que acabem d'exposar –que priva de fonament l'*habeas corpus* en sentit estricte- resta la impugnació que ambdós processats fan de l'aute de processament, impugnació que pot trobar fonament en les disposicions de l'article 5 de la Llei transitòria de procediments judicials (text refós del 10 de juny del 2015). D'acord amb aquest precepte el procediment previst a l'article 9.3 de la Constitució té per finalitat facilitar que qualsevol persona detinguda il·legalment pugui acudir a un òrgan judicial que es pronunciï sobre la legalitat de la seva detenció.

I aquesta és la via seguida pels recurrents quan replantegen la qüestió de la seva detenció policial originària, presentant un recurs contra l'aute de processament i de presó provisional esmentat del 7 de febrer del 2016. Aquest recurs va ser desestimat mitjançant l'aute de la Batllia de Guàrdia del 12 de febrer del 2016 per tal com va considerar que la detenció per part del Servei de Policia i el trasllat a les dependències policials no podia considerar-se il·legal, ja que aquestes actuacions feien part de les seves potestats, entre les quals s'hi compren el trasllat dels detinguts emmanillats, mitjà de control que no considera desproporcionat, ni injustificat.

Una vegada recorregut aquest aute, el Tribunal de Corts va dictar, el 19 de febrer del mateix any, un aute mitjançant el qual desestimava l'apel·lació. I, contra ambdós autes, els recurrents presenten davant el Tribunal Constitucional els recursos d'empara que ara s'examinen.

Tercer

Aquest Tribunal Constitucional és competent per examinar si, en definitiva, es va vulnerar el dret a la llibertat dels Srs. Fabrizio Dominici i Eulogio Rodenas Agudo, detinguts primer pel Servei de Policia i després processats i posats en presó preventiva per la Batllia.

Per això s'ha d'examinar, abans de res, si la detenció inicial, que és aquella que es discuteix, va ser duta a terme dins les potestats conferides per les lleis al Servei de Policia. I la contestació ha de ser afirmativa examinant el contingut de l'article 27 del Codi de procediment penal de 1998, actualitzat pel Decret legislatiu del 22 d'abril del 2015. D'acord amb aquest precepte els agents del Servei de Policia tenen l'obligació de detenir la persona contra la qual hi hagi algun motiu per creure que ha participat en la comissió d'un delicte (article 27 e).

Aquest apartat dóna cobertura suficient a la detenció policial dels recurrents, ja que la sospita inicial de comissió d'algun delicte va ser confirmada d'immediat per la Batllia mitjançant el seu processament i després pel fet de desestimar el seu recurs, com també va fer el Tribunal de Corts en

apel·lació.

Quart

Els recurrents al·leguen que no se'ls va informar sobre els motius pels quals se'ls considerava sospitosos, ni les raons de la seva detenció, ni dels seus drets processals, inclòs el dret a la designació d'un advocat. Però aquestes al·legacions no es corresponen amb la realitat, ja que en el sumari consten els informes policials del 6 de febrer del 2016 sobre les actuacions seguides amb els detinguts, firmades per ells mateixos en què consten els delictes que se'ls hi imputen, l'oferiment d'assistència lletrada i demés requisits exigibles en una detenció conforme a la llei.

Les dades referents al Sr. Fabrizio Dominici, amb la seva firma, consten en els folis 13 a 21 de les actuacions. Les del Sr. Eulogio Rodenas Agudo, també firmats per ell, en els folis 22 a 28. Per tant, l'afirmació segons la qual no es van respectar les formalitats de la detenció ha de ser desestimada.

Tampoc es pot acceptar el retret sobre la complicació de la tasca de la defensa pel fet d'entregar una sola còpia de les actuacions a les representacions processals dels recurrents, ja que, quan es va incoar el procediment urgent i preferent, ja s'havia dictat l'aute de processament i de presó i ja havien intervingut les parts i les defenses.

D'altra banda, l'ús de les manilles per assegurar les persones i evitar la seva fuga és un element la justificació del qual depèn de les circumstàncies de cada cas. És cert que en aquesta matèria s'ha de procedir amb circumspecció, sense generalització rutinària i que ha de fonamentar-se en criteris de prudència avalada per l'experiència. Però en aquest cas res indica que resultés excessiu, atès que els sospitosos van ser detinguts a la frontera del riu Runer, quan es disposaven a sortir d'Andorra.

En resum, no s'ha acreditat l'incompliment dels requisits i les formalitats previstos als articles 24 i 25 del Codi de procediment penal en vigor. Tampoc es desprèn que les detencions impugnades referides al moment en què es van fer i en els dies subsegüents hagin resultat arbitràries o injustificades.

Per tant, s'han de desestimar en la seva integritat els recursos presentats juntament amb la pretensió d'*habeas corpus*, que els va originar. La virtualitat d'aquesta pretensió de fons, tot i que ha estat desestimada, no dóna motiu a efectuar una condemna en costes.

DECISIÓ:

En atenció a tot allò que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Desestimar la pretensió d'*habeas corpus*, formulada per les representacions processals respectives dels Srs. Fabrizio Dominici i Eulogio Rodenas Agudo, i desestimar, en la seva integritat, els recursos

d'empara respectius contra l'aute del 12 de febrer del 2016, dictat per la Batllia de Guàrdia, i contra l'aute del 19 de febrer del mateix any, dictat pel Tribunal de Corts, sense fer cap condemna en costes.

Segon

Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Fabrizio Dominici, a la representació processal del Sr. Eulogio Rodenas Agudo, al president de la Batllia, al president del Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 9 de maig del 2016.

Laurence Burgorgue-Larsen
Presidenta

Isidre Molas Batllori
Vicepresident

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona
Magistrat